

Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Hovedutvalg for plan - teknisk - landbruk - klima og miljø		16.09.2026

Høring av forslag til revidert forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskriften)

Kommunedirektørens innstilling:

Hovedutvalg for plan, teknisk, landbruk, klima og miljø vedtar at saksfremlegget sendes som Halden kommunes høringssvar.

Denne saken er utredet etter prinsippet for fullført saksbehandling.

Sammendrag av saken:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) foreslår en revisjon av damsikkerhetsforskriften, for å gjøre reglene mer funksjons- og risikobaserte, tydeliggjøre ansvar hos eier og fagpersonell, og effektiviserer NVEs saksbehandling.

Sentrale endringer er at NVE i større grad kan kreve dokumentasjon og stille vilkår, at NVE ikke lenger skal godkjenne revurderinger (de skal sendes til orientering) og at teknisk plan for konsekvensklasse 1 ikke lenger krever NVEs godkjenning.

Forslaget innfører også krav til dokumentasjon, tydeligere krav til kompetanse for fagansvarlige/VTA, overgangsordninger (bl.a. 3 og 10 års frister for enkelte krav), og konkrete krav til beredskapsplaner (bl.a. oppdaterte koordinater/høyder innen 10 år).

Hva aktualiserer saken?

NVE har sendt på høring «Forslag til revidert forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskriften). Høringsfrist er satt til 15. september, men Halden kommune har fått utsatt høringsfrist til etter politisk behandling i hovedutvalget, dvs. 18. september.

Saksopplysninger

Dammer og vassdragsanlegg kan være en fare for samfunnet om ikke sikkerheten tas på alvor. Sikkerhetsansvaret er plassert hos anleggseier, og NVE sin rolle er å se til at eier følger opp kravene som regelverket stiller.

Forskriftsforslaget gjelder en oppdatert versjon av dagens forskrift, herunder oppdaterte beredskapsmessige krav, oppdatert kunnskap og klargjøring og utvidelse av flere bestemmelser.

Formålet med dagens forskrift er å fremme sikkerhet ved vassdragsanlegg og forebygge skade på mennesker, miljø og eiendom. Utviklingen i den geopolitiske situasjonen og trusler mot kritisk infrastruktur som dammer, gjør også en revisjon nødvendig. Forskriften revideres for å gi den ansvarlige mulighet til i større grad å bestemme hvordan de skal oppfylle krav, klargjøre den ansvarliges og andre aktørers ansvar og plikter, sikre større differensiering ved at små dammer ikke kan komme i de høyeste konsekvensklassene, samt legge til rette for effektivisering av NVEs saksbehandling slik at andre tilsynsoppgaver kan prioriteres.

Konkret er formålet med revisjonen:

- Sikre at forskriften oppfyller sitt formål om å fremme sikkerhet ved vassdragsanlegg og forebygge skade på mennesker, miljø og eiendom.
- Gjøre regelverket mer funksjons- og risikobasert der det er hensiktsmessig.
- Tydeliggjøre ansvar og plikter for eier og andre aktører (fagansvarlige, kontrollører osv.).
- Legge til rette for effektivisering av NVEs saksbehandling og differensiering mellom ulike anleggstyper/konsekvensklasser.
- Oppdatere utdaterte bestemmelser og legge grunnlag for reviderte veiledere.

Vedlagte høringsnotat fra NVE beskriver endringene som foreslås.

Vurderinger - høringsinnspill

Generelt

Halden kommune er positiv til en revisjon av damsikkerhetsforskriften, herunder tydelig ansvars plassering og effektivisering av saksbehandling, samt at ny forskrift tar hensyn til dagens trusselbilde mot kritisk infrastruktur.

Det finnes flere vannkraftanlegg og dammer i Halden, og Femsjøen, Lille Erte og Holvevannet er store, kommunale drikkevannskilder, i tillegg til Kornsjøen og Ørsjøen. Halden kommune eier ikke selv damanlegg, slik at de foreslåtte forskriftsendringene får størst virkning inn mot private dameiere. Kommunen har en rolle som beredskapsmyndighet, og dambrudd mm. inngår i kommunens overordnede ROS.

Fra et samfunnssikkerhets- og beredskapsperspektiv anbefaler Halden kommune at forskriften og/eller tilhørende veiledning tydeliggjør:

- Krav til varsling av berørte kommuner ved hendelser som kan påvirke liv, helse eller kritiske samfunnsfunksjoner tydeliggjøres
- Det må være en forventning om samhandling mellom anleggseier og kommune
- Kommunen bør få tilgang til relevante konsekvensvurderinger og oversvømmelses-/dambruddsanalyser som grunnlag for risiko- og sårbarhetsarbeid og medfølgende beredskapsplanlegging

Hovedregelen i vannressursloven er at anlegg som ikke skal driftes, skal legges ned og tilbakeføres til naturtilstand. Halden kommune savner en tydeliggjøring av forholdet mellom forskriften og vannressursloven, spesielt når det gjelder nedlegging av vassdragsanlegg.

Dammer som ikke skal driftes kan ha verdi for biologisk mangfold eller kulturhistorisk verdi. Halden kommune erfarer at dagens regelverk legger til rette for enten full nedlegging eller fullt sikkerhetskrav. Dette bør forskriften si noe om, og gi føringer for ulike alternativer som delvis nedlegging og sikring.

I tillegg har Halden kommune følgende innspill:

For § 5-17 (B)(1) er følgende foreslått:

Dammer som skal klassifiseres i konsekvensklasse 3 og 4, kan ikke bygges som platedammer. Etablerte platedammer i konsekvensklasse 3 og 4 skal forsterkes eller erstattes med nye.

Ordlyden «*erstattes med nye*» kan gjøres litt mer presis – eksempelvis slik; *erstattes med nye dammer.*

I § 7-4(3) står følgende:

Den ansvarlige skal sørge for at det blir gjennomført regelmessige øvelser minst hvert tredje år, for å trene personell og teste om beredskapsplanen fungerer og er hensiktsmessig.

Ordlyden «*teste om*» kan byttes ut med «sikre at».

I § 7-4(4) står følgende:

I vassdrag med flere ansvarlige skal beredskapsplaner og beredskapsøvelser koordineres, eller beredskapsplanen utarbeides og beredskapsøvelser gjennomføres av en felles organisasjon.

Ordlyden kan tydeliggjøres slik; *I vassdrag med flere ansvarlige skal beredskapsplaner og beredskapsøvelser koordineres, eller felles beredskapsplan utarbeides og beredskapsøvelser gjennomføres av en felles organisasjon.*

I § 7-4(5) kan det vurderes å stille krav om hvor hyppig den ansvarlige for vassdragsanlegg skaø ta initiativ til felles øvelser med aktuell myndighet.

Miljørettet helsevern v/kommuneoverlegen

Det anbefales at miljørettet helsevern involveres i kommunens ROS-analyser og beredskapsplanlegging knyttet til damhendelser, slik at mulige konsekvenser for befolkningens helse vurderes systematisk.

Ved dambrudd, flom eller andre alvorlige hendelser bør det blant annet vurderes om situasjonen kan påvirke:

1. drikkevannskilder og vannbehandlingsanlegg
2. avløpssystemer og avløpsutslipp
3. andre kilder til forurensning av vann, jord eller nærmiljø
4. behov for prøvetaking og overvåking av vannkvalitet
5. behov for kokevarsel eller alternativ vannforsyning
6. behov for sanering, rengjøring og hygieniske tiltak
7. behov for helseinformasjon og råd til befolkningen

Videre bør det gjøres en helsefaglig vurdering av risiko for smittespredning, eksponering for forurenset vann og slam, samt eventuelle særlige konsekvenser for sårbare grupper, som barn, eldre, personer med nedsatt immunforsvar og andre med økt risiko for helseskade.

Det er dameier som har ansvaret for sikkerheten ved damanlegget og etterlevelse av damsikkerhetsregelverket. Kommunens miljørettede helsevern kan imidlertid bidra med vurderinger av de helsemessige konsekvensene av en hendelse og anbefalinger om nødvendige beskyttelsestiltak overfor befolkningen. Dette kan være et viktig supplement i kommunens helhetlige beredskapsarbeid og samordning mellom relevante myndigheter.

Det anbefales derfor at miljørettet helsevern inngår som relevant faginstans ved utarbeidelse og revisjon av ROS-analyser og beredskapsplaner for damhendelser, der dette er aktuelt.

Samfunnsavdelingen v/overordnet plan

Klassifiseringen av dammer har hatt betydning i minst to saker som har vært behandlet i Halden kommune de siste årene: Nokkedalsdammen og deledammen nedenfor Svanedammen. Slik vi ser det kan den foreslåtte forskriftsendringen i 2.2. og hvem som er ansvarlig, muligens få konsekvens for lokale saker og dammer. Inkludert nytt punkt 5) om at NVE kan bestemme at «den ansvarlige skal stille garanti for kostnadene ved nedleggelse».

Det kan også få konsekvenser for kommunens ressursbruk til behandling av saker etter plan- og bygningsloven, siden vassdragsanlegg i konsekvensklasse 0 som ikke er konsesjonspliktige, skal behandles av kommunen. Ut fra den foreslåtte endringen i klassifisering, § 4.3, kan det bli flere dammer som nedklassifiseres og som det blir kommunens ansvar å behandle.

I og med at vi både har større og mindre dammer i Halden, kan trolig også forslagene til endret klassifisering av dammer, 4.3, få konsekvenser for dammer i Halden som kanskje kan bli nedklassifisert, siden det pekes på at flere små dammer er plassert i for høy konsekvensklasse. Vi forstår fra NVEs veiledning at anlegg i konsekvensklasse 0 bare omfattes av et fåtall av kravene i forskriften, og at tilsyn med disse ikke prioriteres av NVE. Her står det også at tiltak på konsesjonsfrie dammer behandles av kommunen etter plan- og bygningsloven, og at NVE normalt legger til grunn at grunneier er den ansvarlige hvis annen ansvarlig ikke er dokumentert. Det presiseres også at dammer som den ansvarlige ikke vil vedlikeholde skal nedlegges.

Renseanlegg og vannbehandling

Halden kommune leier Holevannsdammen ifm. uttak av drikkevann. Akershus energi v/brukseierforeningen er eier av dammen og dermed ansvarlig for sikkerheten iht. damsikkerhetsforskriften.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er ikke synliggjort kostnader for kommunen som følge av forskriftsendringen.

Forankring i samfunnsplanen og andre kommunale planer

Samfunnsplanen har mål om å legge til rette for å oppnå miljømål og bærekraftig utvikling, samt mål om gode levevilkår.

Forankring i bærekraftsmålene

FNs bærekraftsmål påvirkes ikke direkte av denne høringsuttalelsen, men de påvirkes av implementering av forskriften. Damsikkerhet er nært knyttet til FN's bærekraftsmål gjennom sikring av ren energi, trygge lokalsamfunn og klimatilpasning. God damforvaltning forhindrer flomkatastrofer, trykker vannforsyningen og legger til rette for stabil, grønn kraftproduksjon frem mot 2030.

Hvilke konsekvenser har denne saken for klima, natur og miljø?

Ingen direkte effekt av høringsuttalelsen.

Konklusjon og anbefaling

Kommunedirektøren anbefaler at Hovedutvalget sender saksfremlegget inn som høringssvar.

Lasse Henriksen
Direktør Teknisk

Bernt-Henrik Hansen
leder enhet Plan og miljø

Saksbehandler: Bjørnar Strøm-Hågensen

Utsendte vedlegg

1 Notat

Medsaksbehandlere

Navn:	Adm.enhet:	Bidrag til saken:
Anneli Nesbakken	Samfunnsavdelingen	vurdering
Siv Stadheim Rimmen	Overvannsgruppen	vurdering
Emilie Libowitz	Miljørettet helsevern	vurdering
Alexandra Gresholdt	Beredskap	vurdering
Svein Rune Løkkeberg	Vannbehandling	vurdering